

Schiffermuelleria schaefferella (Lepidoptera: Oecophoridae) nieuw voor de Belgische fauna

Davy De Grootte & Willy De Prins

Samenvatting. Op 12 juni 2015 werd te Kluisbergen (Oost-Vlaanderen) een exemplaar van *Schiffermuelleria schaefferella* (Linnaeus, 1758) gefotografeerd en verzameld, leg. J. Dewolf & D. De Grootte, coll. W. De Prins. Details betreffende recente waarnemingen in de omliggende landen, levenswijze en verspreiding worden gegeven.

Abstract. On June 12, 2015 one specimen of *Schiffermuelleria schaefferella* (Linnaeus, 1758) was photographed and collected at Kluisbergen (East Flanders) leg. J. Dewolf & D. De Grootte, coll. W. De Prins. This is the first record of this species for the Belgian fauna. Information about recent observations in neighbouring countries, distribution and biology is provided.

Résumé. Le 12 juin 2015 un exemplaire de *Schiffermuelleria schaefferella* (Linnaeus, 1758) a été photographié et capturé à Kluisbergen (Flandre Orientale), leg. J. Dewolf & D. De Grootte, coll. W. De Prins. Il s'agit de la première mention de cette espèce en Belgique. Des informations concernant la biologie et la répartition dans les pays voisins sont données.

Key words: *Schiffermuelleria schaefferella* – Belgium – First record – Faunistics.

De Grootte D.: Misweg 68, B-9700 Oudenaarde. dgdavy1980@gmail.com

De Prins W.: Dorpstraat 401B, B-3061 Leefdaal. willy.deprins@gmail.com

Inleiding

Bij het controleren op 12 juni 2015 van een nachtvlinderdial die werkte met een 8W actinic en 8W blacklight TL-lamp te Kluisbergen, Oost-Vlaanderen, werd een micronachtvlinder opgemerkt die J. Dewolf en D. De Grootte niet meteen konden thuisbrengen. De soort stond niet afgebeeld in de "*Field Guide to the Micro-Moths of Great Britain and Ireland*" (Sterling & Parsons 2012). Wel stond een gelijkaardige soort afgebeeld, *Schiffermuelleria grandis* (Desvignes, 1842). Na wat zoekwerk op www.lepiforum.de was al snel duidelijk dat het *Schiffermuelleria schaefferella* (Linnaeus, 1758) betrof (fig. 1). De Nederlandse naam is Zilverstraalmot. Dit betreft de eerste waarneming van de soort in België.

Uiterlijke kenmerken en biologie

De soort is tamelijk klein (spanwijdte 11 mm) en is gemakkelijk te herkennen. De voorvleugels zijn oranje en naar de costa toe zwart, voorzien van een brede, zwarte franje. De soort vertoont een zwartomrande zilverkleurige dwarslijn, op ongeveer $\frac{1}{4}$ ^{de} van de vleugellengte. Verder zijn er nog 3 zwartomrande, zilverkleurige stippen aanwezig: eentje nabij het dorsum, eentje nabij de tornus en eentje nabij de apex. *S. schaefferella* heeft geen witte vlekken net vóór de apex, terwijl die duidelijk aanwezig zijn bij *S. grandis*. Bij *S. schaefferella* bereikt de basale, zwarte voorrandsvlek de zilveren dwarslijn niet, terwijl die vlek bij *S. grandis* tot voorbij die dwarslijn loopt en stopt aan een duidelijk wit vlekje.

S. schaefferella komt hoofdzakelijk voor in oude bossen. De larven voeden zich met afstervend dood hout van verschillende soorten loofbomen, maar vooral van oude eiken en beuken. Ze leven in vermolmd hout of onder de schors. De rups overwintert en verpopt in het voorjaar. De korte vliegtijd gaat van eind mei tot midden juni. De vlindertjes zijn vooral actief in de schemering en opnieuw bij het ochtendgloren (Schütze 1931: 210, Palm

1989: 163–164, Hannemann 1997: 74, Tokár *et al.* 2005: 15–16). *S. grandis* heeft een gelijkaardige levenswijze en komt in hetzelfde soort biotopen voor (Schütze 1931: 210, Heckford 1999: 223–224, Harper *et al.* 2002: 73).

Fig. 1. *Schiffermuelleria schaefferella* (Linnaeus, 1758), Oost-Vlaanderen, Kluisbergen, 12.vi.2015, leg. J. Dewolf & D. De Grootte. © D. De Grootte.

Verspreiding

Schiffermuelleria schaefferella komt in Europa voor in Albanië, Bosnië-Herzegovina, Bulgarije, Cyprus, Denemarken, Duitsland, Estland, Frankrijk, Griekenland, Hongarije, Italië, Kroatië, Letland, Litouwen, Macedonië, Moldavië, Nederland, Oekraïne, Oostenrijk, Polen, Roemenië, Rusland, Servië, Slovenië, Slowakije, Spanje, Tsjechië, Zweden en Zwitserland. Buiten Europa is de soort ook vastgesteld in Noord-Afrika en in verschillende landen in het Nabije Oosten (Lvovsky 2013).

In Nederland werd *S. schaefferella* voor het eerst aangetroffen in het oosten van de provincie Overijssel door ten Holt (2006: 57–58). Op 21 mei 2005 vond hij twee exemplaren op eikenhouten palen in de streek van Twente, tussen Oldenzaal en Denekamp. Nadien werd nog een exemplaar aangetroffen op 18 juni 2013 te Sint-

Odiliënberg, Nederlands Limburg, leg. D. & E. Clerx (waarneming.nl).

In Duitsland is de soort uit haast alle bondstaten vermeld, incl. Nordrhein-Westfalen en Rheinland-Hessen, die beide aan België grenzen (Gaedike & Heinicke 1999:66).

In Frankrijk is de soort lokaal, maar verspreid over het hele land. Lhomme (1946–1963: 705–706) vermeldt ze uit de volgende departementen: Aube, Gironde, Indre, Haute-Loire, Lozère, Maine-et-Loire, Haute-Marne, Oise, Hautes-Pyrénées, Haut-Rhin, Savoie, Seine, Seine-Inférieure, Seine-et-Marne, Seine-et-Oise en Haute-Vienne. Hij schrijft tevens dat de adulten tot in juli kunnen aangetroffen worden.

Het is merkwaardig dat deze in continentaal Europa toch wel wijd verspreide soort nog nooit is waargenomen op de Britse eilanden, waar de entomologische fauna als een van de best bestudeerde bekend staat.

Schiffermuelleria grandis werd beschreven uit Groot-Brittannië (Desvignes 1842: 342) en komt verder voor in Denemarken, Duitsland, Frankrijk, Hongarije, Italië, Oostenrijk, Roemenië, Slowakije, Tsjechië en Zwitserland (Lvovsky 2013). In Groot-Brittannië blijkt de soort sterk achteruit te gaan en ze komt er enkel nog voor in Zuidwest-Engeland (Harper *et al.* 2002: 73). Deze soort kan dus eventueel ook in België aangetroffen worden.

Dankwoord

Met dank aan Henk ten Holt voor het aanleveren van literatuur.

Referenties

- Desvignes Th. 1842. Description of *Panalia grandis*. — *The Entomologist* **1**: 342.
- Gaedike R. & Heinicke 1999. *Verzeichnis der Schmetterlinge Deutschlands. Entomofauna Germanica Band 3*. — Entomologische Nachrichten und Berichte, Beiheft 5, Dresden, 216 pp.
- Hannemann H.-J. 1997. *Kleinschmetterlinge oder Microlepidoptera V. Oecophoridae, Chimabachidae, Carcinidae, Ethmiidae, Stathmopodidae. Tierwelt Deutschlands 70*. — Gustav Fischer Verlag, Jena, 164 pp., incl. 5 kleurenplaten.
- Harper M. W., Langmaid J. R. & Emmet 2002. A. M. Oecophoridae. — In: Emmet A. M. & Langmaid J. R. (Eds.), *The Moths and Butterflies of Great Britain and Ireland. Volume 4, Part 1, Oecophoridae – Scythrididae (excluding Gelechiidae)*. — Harley Books, Colchester, 326 pp., 7 kleurenplaten.
- Heckford R. J. 1999. Note on the larvae of seven species of Microlepidoptera (Oecophoridae, Gelechiidae and Psychidae) not previously described in the British literature, together with the redescription of one and a further description of another. — *Entomologist's Gazette* **50**: 223–237.
- Lhomme L. 1946–1963. *Catalogue des Lépidoptères de France et de Belgique. Tineina*. — Le Carriol, per Douelle (Lot), pp. 489–1253.
- Lvovsky A. 2013. Fauna Europaea: Oecophoridae. — In: Karsholt O. & van Nieukerken E. J. (Eds.) *Fauna Europaea: Lepidoptera, Moths. Fauna Europaea version 2.6.2*. — <http://www.faunaeur.org> [bezocht 01 juli 2015].
- Palm E. 1989. *Nordeuropas prydvinger (Lepidoptera: Oecophoridae) – med saerligt henblik på den danske fauna. Danmarks dyreliv Bind 4*. — Fauna Bøger, København, 247 pp. incl. 8 kleurenplaten.
- Schütze K. T. 1931. *Die Biologie der Kleinschmetterlinge unter besonderer Berücksichtigung ihrer Nährpflanzen und Erscheinungszeiten. Handbuch der Microlepidopteren. Raupenkalender geordnet nach der Illustrierten deutschen Flora von H. Wagner*. — Verlag des Internationalen Entomologischen Vereins e.V., Frankfurt am Main, 222 pp.
- Sterling P. & Parsons M. 2012. *Field guide to the micro moths of Great Britain and Ireland*. — British Wildlife Publishing, Gillingham, Dorset, 416 pp.
- ten Holt H. 2006. *Schiffermuelleria schaefferella* (Lepidoptera: Oecophoridae) nieuw voor Nederland. — *Tinea* (5–6): 57–60.
- Tokár Z., Lvovsky A. & Huemer P. 2005. *Die Oecophoridae s.l. (Lepidoptera) Mitteleuropas. Bestimmung – Verbreitung – Habitat – Bionomie*. — Frantisek Slamka, Bratislava, 120 pp., incl. 15 kleurenplaten.
- waarneming.nl 2015. *Schiffermuelleria schaefferella*. — <http://waarneming.nl> [bezocht 01 juli 2015].
- www.lepiforum.de 2015. *Bestimmungshilfe für die in Europa nachgewiesenen Schmetterlingsarten*. — http://www.lepiforum.de/lepwiki.pl?Schiffermuelleria_Schaefferella [bezocht 22 juni 2015].